

בן-נר יוצא מכלוב-הזהב

הסופר/השדרן/העיתונאי יצחק בן-נר עוזב את תחנת השידור הצבאית בטריקת דלת. בראיון ל'כותרת ראשית' הוא חושף את השקפותיו הפוליטיות, את דרך כתיבתו הספרותית ואת הנסיבות שהובילו לפרישתו מגליצה"ל, השבוע

אלו היה לו כרטיס-ביקור, קשה היה להכניס בו הכל. יצחק בן-נר בן 46, צבר, בן כפרייהושע, נשוי לנועה ואב לגלי וגיא, וגם סופר, שדר-רדיו, עיתונאי ומבקר קולנוע. את הסדר אני קבעתי. הוא עוד לא החליט.

ספר חדש שלו, פרוטוקול, עומד לצאת בקרוב והוא עצמו יצא זה עתה מגליצה"ל והצטרף לעיתון 'דבר'. יש, אם כן, על מה לדבר. השיחה איתו מתגלגלת על ארבע וחצי שעות קסטה. תוסיפו לזה את הקטעים שהיו אופי-הירקורד.

בית דירות רגיל ברמת-גן. לשווא אני מחפש רומנטיקה. ריחות מרק מלווים אותנו אל הקומה הרביעית. הוא מקבל אותנו יחף ומייד רץ להחליף לחולצה שמצטלמת טוב יותר. בהוראת האשה. בינתיים אני מסתכל סביב. איזה ספרים יש לו על המדף? אין סיפור. הכל. על הקיר אוריגנילים של הנדלר, ליפשיץ, האחרים לא חותמים ברור. כלבת קולי חומה, השם גיינס. הכינוי – טומטום. על השולחן מונחת ערימה גבוהה של ספרים, מחכים שולחן. אתה קורא הרבה? "כמעט ולא. אין לי זמן".

הסטייל היום הוא לקנות בית עתיק ביפו. "זה לא מעניין אותי". למה רמת-גן? גם כאן אין סיפור. גם הוא היה פעם חלק מזוג צעיר. מצאו משהו בזול וקנו. "אני יותר כפרייהושע מרמת-גן". משהו בכל זאת יש, שולחן העבודה. שולחנו של יהושע חנקין, על שמו כפרייהושע. פעם הירצה שם, רצו לשלם והוא סירב. השולחן שכב במחסן, אסף אבק. במקום כסף קיבל אותו. "דווקא שולחן עלא כיפק".

הספר החדש יחזיק 400-500 עמודים. "יצטרכו", הוא אומר, לכרות בשבילו איזה יער. אם יפול לך על הרגל תקבל פיצויים. את העמודים הראשונים של 'פרוטוקול' כתב ב-1969.

למה זה לוקח 14 שנים?
"מוגזם לומר שכתבתי אותו 14 שנים. כתבתי במכה אחת 50-60 עמודים, הינחתי אותם שנה-שנתיים, אחר כך בטראנס עוד כמה עשרות ושוב עזבתי. אני אדם עסוק מאוד. פעם, לפני שהיתה לי מכונת, היתה לי פריווילגיה: בדרך לעבודה ובחזרה הייתי כותב על הכרטיים, כמו משוגע. אחר-כך, בעונותי, רכשתי מכר-נית. סיימתי אותו רק כשנשלחתי על-ידי הוצאת הספרים שלי לארצות-הברית. שנה שלמה ישבתי על חשבונם בחו"ל ועסקתי רק בכתיבה. זה דבר שלא מקובל. הספר עוסק באנשים בשולי ההיסטוריה, התקופה היא שנות העשרים. קורה לך לפעמים שאתה נמצא במצב שאולי היית יכול למשוך איזה חוט ולשנות תהליך היסטורי שלם ובעצם לא עשית את זה. הספר מדבר על אנשים שניסו לעשות את ההיסטוריה, אבל לא ידעו איך. היו יותר מולכים מהולכים. הם איבדו הזדמנות להשפיע, שאולי לא היתה קיימת אף פעם. הגיבור

רים הם אנשי המפלגה הקומוניסטית בחיפה. ריסם קיצוני מיליטנטי של בחורים שרצו להרוס את העולם פחות או יותר, אבל בעצם לא מסוגלים להרוג זכוכ, או אני יודע מה, ג'וק מסומם, זהו בעצם ספר של חידות. הסיפור מאוד ישיר, מאוד ברור, אבל לא מציג את התמונה במלואה. מההתחלה ידוע שמה שאתה רואה זה לא מה שאני רואה. גם הגיבור לא מוגדר. השם שלו מופיע פעם אחת בלבד. ניתן לזהותו לפי שברים. הגיבור עצמו רואה תמונה חלקית ולכן לא יכול להעריך נכונה את הדברים".

– הספר מבוסס על עובדות?
"הרקע עובדתי, הגיבורים דמיוניים. עבדתי על לימוד הרקע בצורה מאוד יסודית, אבל רק על-ידי דוקומנטים – עיתונות, מיסמכים, ספרים, ארכיונים וקריאת זכרונות. נמנעתי ככונה מלהפגש עם אנשים כדי שלא ישייכו את הספר לאף אחד."

– כשאתה מדפדף בספר שלך, איזו מין הרגשה זו?

"בזמנו התרגשתי נורא, אני זוכר כשהופיע 'שקיעה כפרית', בלי חגיגות וכל זה, אבל בתוך תוכי, דפיקות לב. גם היום אני מתרגש".

– התרגשות של איזה גדול אני?
"בכלל לא. 'פרוטוקול' היה בתוכי 14 שנה. כל פעם שהוספתי משהו עברתי עליו מהתחלה כדי להיכנס לאווירה. אחר-כך מגיע שלב העריכה ואתה מוצא את כל הפגמים שבעולם. לפני שהספר נכנס לדפוס אתה כותב מאחורנית עד שאי-אפשר לקרוא, ואז אתה הולך ומתקתק הכל מחדש. אחר-כך בא העורך הלשוני וכדי חילו ורחימו מסתכל עליך ולא רוצה לשנות שום דבר. אתה אומר לו, שנה, זה תפקידך. החלק שלי התבטא גם בריצה אחרי אורי ליפשיץ, חברי, שיציר את השער, ובקביעת השם. זה תהליך אינסופי, לא האמנתי שאי-פעם ייגמר. נמנעתי ככונה מלהפגש עם אנשים את חבילה עם הספרים לא אקרא אותו."

– המבקרים יקראו.

מדוע עזבתי את גליצה"ל

מאת כתב כותרת ראשית

בן-נר מגיע לגליצה"ל בתחילת 1968. הוא מצלצל ליצחק ליבני, מפקד התחנה דאז, כדי לבקש משהו עבור יעקב אמנון. "שמעתי עליך", אומר ליבני, "אולי אתה רוצה לעבוד אצלנו?" הוא מקבל את התואר מנהל מחלקת הבידור. בפועל הוא כול-בויניק. די הרבה בהתחשב בעובדה שגליצה"ל משתרעת באותה תקופה על שלושה חדרים. עם השנים, מתפתחת התחנה בפופולריות ובשעות השידור. בן-נר האחרים מיישמים את מה שהוא מגדיר כרדיו אישי – מנות קטנות של מלל משול-בות במוסיקה, פניה לקהל. תוכניות כמו 'שעתיים משתיים' ו'נכון לעכשיו' אותה הגיש עד עכשיו. בשנים האחרונות עולה גליצה"ל לראש סולם הפור-פולריות. השנה גם לכותרות.

– במכת לאחור, אתה לא מצטער שבחרת לשרת בתחנה הצבאית עם כל המגבלות?
"לא. השנים היפות ביותר שלי היו בגליצה"ל. היה שם גרעין של אנשים שפירגנו אחד לשני, שלא קינאו, לא שמו רגליים. אין כאן קליקות או קבוצות חוץ משני הנבלות האלה, הראובני וקור, שממש הסריחו את העסק עם העניין שלהם."

תזכורת: בעיצומה של מלחמת לבנון הגיעו אבשלום קור ועמנואל הראובני אל הרמטכ"ל מצר-ידיים ברשימה כתובה ומתוארכת של התבטאויות עובדים בתחנה, שחטאו לדעתם בשמאלנות. בעיקר בות התלונות ממנה הרמטכ"ל קצין בודק – אל"מ ראובן גל. הראובני וקור יצאו מהבדיקה רע מאוד. הם עדיין בגליצה"ל. מהשלב ההוא יש 'טובים' ויש 'רעים' והרמטכ"ל, דומה, מכוון את הסקלה אל גליצה"ל.

"קרה כאן דבר אבסורדי. מטבע הדברים, לראשי צה"ל לא היה זמן לדבר שולי כמו גליצה"ל. ברגע שהופנו הזורקורים אל התחנה, זה הכריח גם אותם להתמקד בה. פתאום הם ראו דבר שלא שמו לב אליו לפני כן, מכסימום שמעו מהילדים, שגליצה"ל היא תחנה טובה. הם תפסו ההוא נכס ביד. פתאום ראו כל מיני ידיים אוחות בתחנה, חברי-כנסת מתעניינים ושואלים, שר-החינוך תובע כפי-פות למשרדו. זה לא היה לרוחם והם החליטו להחזיר לעצמם את התחנה הסוררת, שבעצם לא

היתה סוררת. העניין הזה טלטל את גליצה"ל קשה מאוד בשנה האחרונה."
– אתה יכול לומר ששום דבר מהדעות שלך לא חדר לשידור?
"בוודאי שחדר. אני בן אדם, לא רוכוט. ניסיתי למנוע את זה ולהיפך, לתקוף את הצד שאני אוהד. "הייתי די שנוא על שרון, אני יודע זאת מעדויות. היה מקרה אחד בו הושעתי מהגשמת 'נכון לעכשיו' בגלל שטות. יום אחד עלו ח"כ גאולה כהן ודרוקמן על הטלוויזיה הישראלית ושפכו עליה אש וגפרית. בדיק באותו זמן פתחה הטלוויזיה אולפן בכיירות. אמרתי משהו כמו 'כדאי אולי להעביר את כל השידורים לביירות, שם יותר בטוח'. שרון ישירות, אשכרה, שמע את זה והורף הוראה לפטר אותי. במקרה אחר, ראינתי את אורי דן שהיה יועצו של שרון. אחרי השידור הוא נשאר באולפן ואמר: 'שמע, יש לך תוכנית פצצה, אבל הייתי מוכן להוריד לך אגרוף'. שאלתי למה. 'כי בתקופת הבחירות דגת שיידעו במי אתה תומך'. לך תגיד לו שחודש לפני הבחירות אסור להזכיר שמות בגליצה"ל."

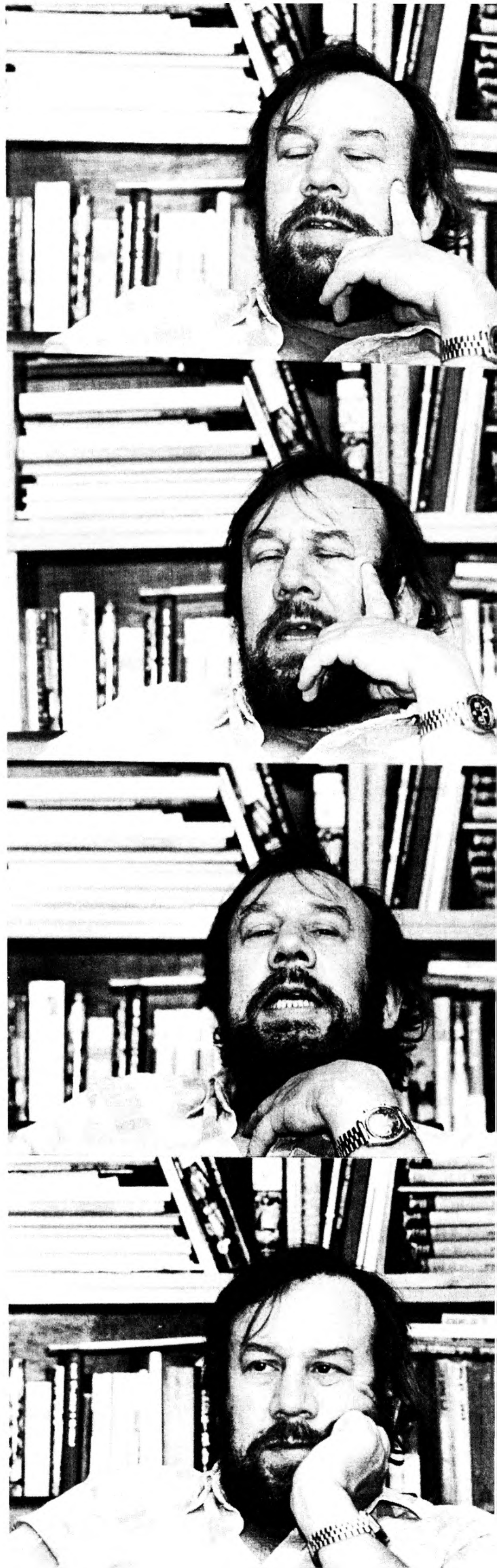
– אז על מה תפסו אותך?
"תראה, אם אתה אומר, יום עצוב לאימהות בישראל, או מתייחס לאבל – בעיניהם זו עבירה. הם לא רוצים שיחייסו להרג. לגביהם נמסר הבר-פור לבגין ללא קורבנות. כל דבר שמערער את הקביעה האבסולוטית הזו נחשב לשמאלנות צרופה."

מאחורי מיקרופון סגור מדברים רבים על עזיבת התחנה. בן-נר אמר ועשה. ביום חמישי הגיש בפעם האחרונה את תוכניתו 'נכון לעכשיו'.

"החלטתי שלא אזקין בגליצה"ל. רדיו הוא דבר שוחק. בעיקר בשנה האחרונה. פרשת קור-הר-אובני, והכתם הגדול של גברת פאר שהגיעה, הוא נגיד בצורה עדינה ביותר, באמצעות פרוטוקליה וקשרים. זו השפלה נוראית עבורי, לעבוד תחת משהו שאני מתנגד לו גם עקרונות וגם מוסרית. לא רצינו לאכול מהפה אז צה"ל בא ודחף לנו מהתחת. ממש ככה. פעם אולי אכתוב ספר על גליצה"ל משום שבמקרה זה, גליצה"ל היא השתקפות של מדינת ישראל בהזערה. יש כאן השחתה, שמתמקדת

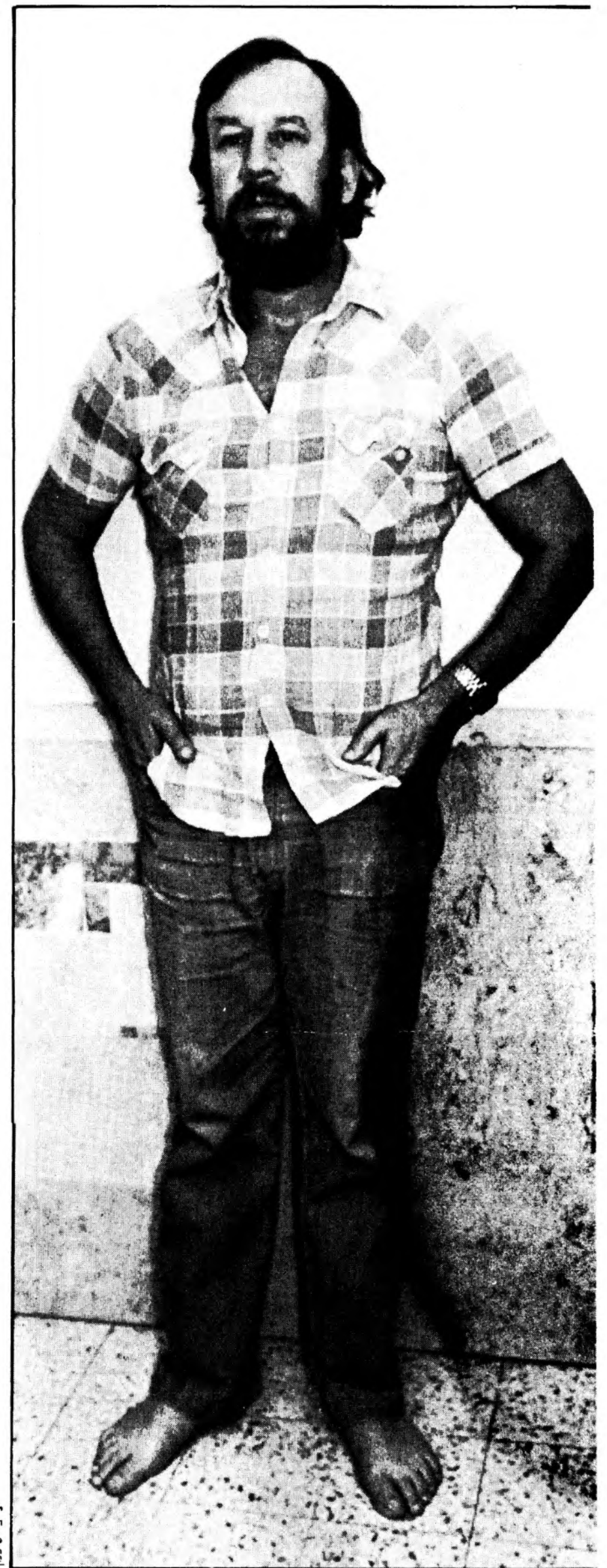
"ביקורת זה על הפאטה. המבקרים שיבחו אותי וגם עלו עלי. הביקורות על 'שקיעה כפרית' היו מעולות שבמעולות. אחר-כך, כשהופיע 'אחרי הגשם', חצי מהניסוחים היו, 'מי שחשב שתעמוד לו זכותו...'. כשיצא 'ארץ לחוקה' קטל אותי אחד המבקרים. כעבור חודש הוא לחץ את ידי כאחד מהשופטים שהעניקו לספר פרס חשוב. היו עוד עשרה מועמדים, למה הוא בחר דווקא בו לכל הרוחות?! לא יודע. לא רוצה לדבר על ביקורת. פעם היא העכירה את רוחי. היום לא. שנתי אינה נודדת."

בכפרייהושע, בין שסק לחבוש בגודל כדורסל כינוני, נתקל הנער יצחק'ה בגליון 'ארץ שלנו' המכ-ריו על תחרות כתבים צעירים. הוא שולח כתבה והעורך, בנימין תמוז, משיב – התקבלת. סיפוריו ב'הארץ' קובצו אחר-כך לספר 'קישונה'. בכפר-יהושע קראו כולם 'דבר לילדים', ולכן פרסם ב'הארץ'.

יש כאן אומה רדומה, שבעת רצון מעצמה, מקטרת על דברים קטנים, חסרת סובלנות, מבבלת את המוח על שטויות.

יום אחד מצלצל הטלפון ומישהו אומר, שלום, מדבר הרדוף. כתבת עלי ב'ארץ רחוקה'. זה היה דודו הלוי מ'טיים'. לא כתבתי עליך, אמרתי. הפסדת ארוחה, אמר. ארוחה, אמרתי, זה משהו אחר.

שלנו, כדי שלא יראו. סופר? לא נחשב לכבוד גדול. בגיל 17 מתפרסם סיפור 'מבוגר' ראשון שלו ב'דבר השבוע', בפסבדונים. הוא התבייש.

אחרי הצבא הלך אל מי ש'גילה' אותו, בנימין תמוז, שעבד ב'הארץ'. "באתי", אמר בן-נר. "תן עבודה ונת' חיל לעשות חיים."

"הוא הסתכל עלי כמו על משוגע ואמר – לך תעבוד, אל תתפרנס מכתובה."

ב'מעריב' מקבלים אותו, אבל לאכזבתו לא משלמים משכורת, אלא 'לפי חתיכה'. למחיתו הוא נאלץ לבלות בשוק תנובה הסמוך, כסבל. היום, כש'מעריב', גם 'מעריב', רץ אחריו עם הצעות עבודה, הוא מהרהר בקול שמא זוהי נקמתו. במלחמת ששת-הימים היה בחטיבה הראשונה שגויסה וכתב סיפור על המלחמה, אחר-כך התחילו הסיפורים של 'שקיעה כפרית'.

– מתי עברת משלב של כותב סיפורים להגדרה 'אני סופר'?

"אם אגיד לך שהשלב הזה לא קיים אצטנע יותר מדי. הוא קיים יותר בכוח הסביבה שמתייחסת אליך כסופר, הביקורת, אנשים ששולחים מכתבים או מצלצלים לים 'זה ביתו של הסופר יצחק בן-נר?' בהתחלה אתה לא יודע מה להשיב."

"האמת שהמיפנה היה כשחזרתי מהצבא. הבנתי שאי-אפשר להיות מושבניק וסופר יחד. חקלאי לא הייתי מי יודע מה, אז שיהיה סופר."

שלושת ספריו 'שקיעה כפרית', 'אחרי הגשם' ו'ארץ רחוקה' מוגדרים ככתיבה עכשווית. לא כולם אוהבים את זה. אין הבדל בין עיקר לטפל. קרוב מדי למאורעות. אמנון נבות למשל (מעריב, 22.4.83): "פיטפוט רכילות-עיתונאי המקבל טרנספורמציה 'ספרותית' ועיבוד 'טכני'. מכאן לא רב המרחק שהתרחשות ספרותית תהפוך להיות רכילות בבחינת מה שנכון לעכשיו נכון גם למחר בבוקר." כדי להדגיש את העכשוויות משתמש בן-נר בשמות אותנטיים: "את דיין תדחוף אתה יודע לאן."

– בעוד 20 שנה יצטרפו לשים ליד השם דיין כוכבית ולהסביר מי הוא היה.

"אני משתמש בשמות ככוונה תחילה, זה חלק מהעניין. הסיפורים הם עדות אישית מאוד של אדם שחי בתקופה ומנסה להעביר אותה עם איזו ארומה נלווית לדור אחר. אני מספר על הלכירות, אטמוספירה, לחצים. בהקשר הזה משתלבים גם השמות. צורת הכתיבה הזו מאלצת אותי לוותר על כמה דברים שהם חלק בסיסי בספרות, כי הזווית שלי מאוד קרובה לאובייקט. חסר לי הריחוק, אבל דווקא בגלל זה אני מנסה למצות דברים נוספים שמישהו אחר לא יוכל."

– זה שטח הפקר בין עיתונות לספרות?

"אני עושה שימוש בחומרים של עיתון. בחרתי מראש לא להוסיף לפני שמי את התואר סופר. אני עיתונאי. חי בתוך אנשים, שומע, קולט ומסנן."

– הגיבורים שלך לא סטריאוטיפיים מדי?

"לפעמים כן, אני לא יודע אם זה שלילי. הדמות סטריאוטיפית אבל מה שקורה סביבה יוצר עומק. צריך לראות מה קורה לדמות במכלול הסיפור."

– כשאתה מספר על עיתונאי, למשל, יש לך יומרה לשרטט טיפוס-אב של עיתונאי.

"קודם כל לספר סיפור, אחרת כל העסק נופל מהרגליים. אם לקרוא לזה יומרה אני תיכף מרים ידיים, אבל לא כתבתי את 'ארץ רחוקה' רק בשביל הסיפור. יש בי איזה תחושת תיסכול ואכזבה, כמי שחי במקום הזה, שקשה לה לבוא לידי ביטוי, אז מה? אחתום על עצמות? לא מספיק. אכתוב מאמרים פוליטיים? לא יודע אם אני טוב בזה. הרגשתי הכרח להשתמש בתקופה כל-כך מרתקת, כל-כך עשירה ומלאה תהפור' כות'... ב'ארץ רחוקה' אין אפילו דמות אחת שבנויה על מישהו מוגדר. באו אנשים ואמרו, אליקו בן שושן זה יצחק נבון, אחרים אמרו מזכ"ל של איזה משרד. לא זה ולא זה. אספתי מאלף ואחד דברים, מינהגים של ס"ט, צורת דיבור, התייחסות לדברים."

"יום אחד מצלצל הטלפון ומישהו אומר, שלום, מדבר הרדוף. מה זאת אומרת הרדוף? כתבת עלי ספר, מה אתה שואל שאלות? זה היה דודו הלוי, כתב 'טיים'. אמרתי לו, לא כתבתי עליך. אתה יודע מה? הפסדת ארוחה, אמר. רגע, ארוחה? ארוחה זה משהו אחר. הוא הזמין אותי לאכול. כמעט לא הכרתי אותו לפני כן והאמת שהוא הוכיח לי שכמיהה מסויימת התבססת עלי. הסיפור על הרדוף מבוסס על דבר שחווייתי במצרים, דודו הלוי היה שם איתי ויכול להיות שליקטתי

פרטים גם ממנו. אני עושה שעטנז שגם אני לא יכול אחר-כך להכיר."

– שמות הגיבורים שלך באים לתת צבע לדמות – הרדוף, ברקו, דנציגר.

"אני מקדיש לכך הרבה מחשבה, כי השמות חשובים בעיני. לעתים קרובות אתה קורא סיפור כביכול דמיוני ופתאום קופץ לך השם ואתה אומר, יאללה, משהו פה מזוייף. השמות צריכים להזכיר ולא להזכיר. אני לא כותב כל עוד אין לי שם, נעצר ומתחיל לשבור את הראש. אין בזה הרבה יסורים ובדרך כלל אני מוצא פעם או פעמיים נעזרתי בספר הטלפון. בשם מתמקדת תמונת חתך של דור ישראלי אופייני עם צרות-האופק שלו, דברים גדולים ונאורים, אהבות, נוסטלגיה. החסמבה עם האלתרמן, ב'פרוטוקול' יש אלפי שמות. העורכת שלי בהוצאת 'פתר' חיברה אינדקס כדי לא להתבלבל. עבדתי על זה קשה, אם יש רשימת שמות מהצבא הם צריכים להישמע כאילו הם באמת היו איתך בצבא או איתי, למרות שלא השתמשתי בשמות אמיתיים."

– אתה אומר שיש מצבים שבהם אנשי-רוח לא יכולים לעמוד מנגד. האם הם חייבים להתגייס להצלת המולדת?

"לא. אני לא אומר שום דבר. מה פתאום שאני אקבע? אולי זה פינוק אבל אני רואה בעצמי אדם מתלבט ככל אדם אחר, לא מורה-הלכה בענייני מוסר. קטונתי. איש-רוח הוא ככל אדם אחר, או שאיכפת לו או שלא. לא שמעת על אמנים שירדו מהארץ? אני מכיר כמה סופרים שהם נוכלים לא פחות קטנים מפוליטיקאים שסרחו. הפעילות של אגודת הסופרים, למרות שאני רשום בה כחבר, תמונה מאוד בעיני. אגודת-הסופרים, זה לא תא של סנדלרים או איגוד פועלי המחט שנלחם על אינטרסים ומפרסם פמפלטים וכרוזים. סופר הוא איש. עמוס עוז. נקודה. א.ב. יהושע. נקודה. נתן זך. נקודה."

– חתמת על עצומות?

"עד עכשיו לא. אני נגד עצומות, לא חושב שהן עוזרות הרבה. ישנם כאלה שחותמים על כל כרוז וכל עצומה. גם זה סוג של עדות. בעתיד, כשנבוא חשבון, יראו שזה חתם על כל 700 העצומות. כעובד-מדינה הייתי מנוע מכל זה."

– היה לך קשה?

"לפעמים כן. היו כמה הפגנות של שלום-עכשיו שהאשה אמרה בוא נלך. הייתי בדילמה, כי בגליציה-ל אמרו לא כדאי עכשיו, מלחמה וכל זה. היתה בעיה נוספת – הדימוי שלי היה שמאלני, לכן גם חטפתי כל פעם שניסיתי לצחוק או לעלות על משהו. למרות שכל דבר פוליטי-חברתי שאמרתי עבר ביקורת מוקדמת. הרבה דברים גם נפסלו... אני עוזב את גליציה-ל ועובר ל'דבר' ובפירוש אמרתי לחנה זמר שאני לא בא על תקן של סופר אלא כדי לעסוק בענייני חברה ופוליטיקה, כל מיני דברים שאני מאמין בהם ולא יכולתי לעשות בגליציה-ל."

– איפה אתה עומד בישראל 1983, עם מי אתה מזדהה? "זה מאד לא פופולרי, אבל הרבה מאוד דברים של יוסי שריד מדברים אלי."

– עכשיו יגידו אמרנו לכם...

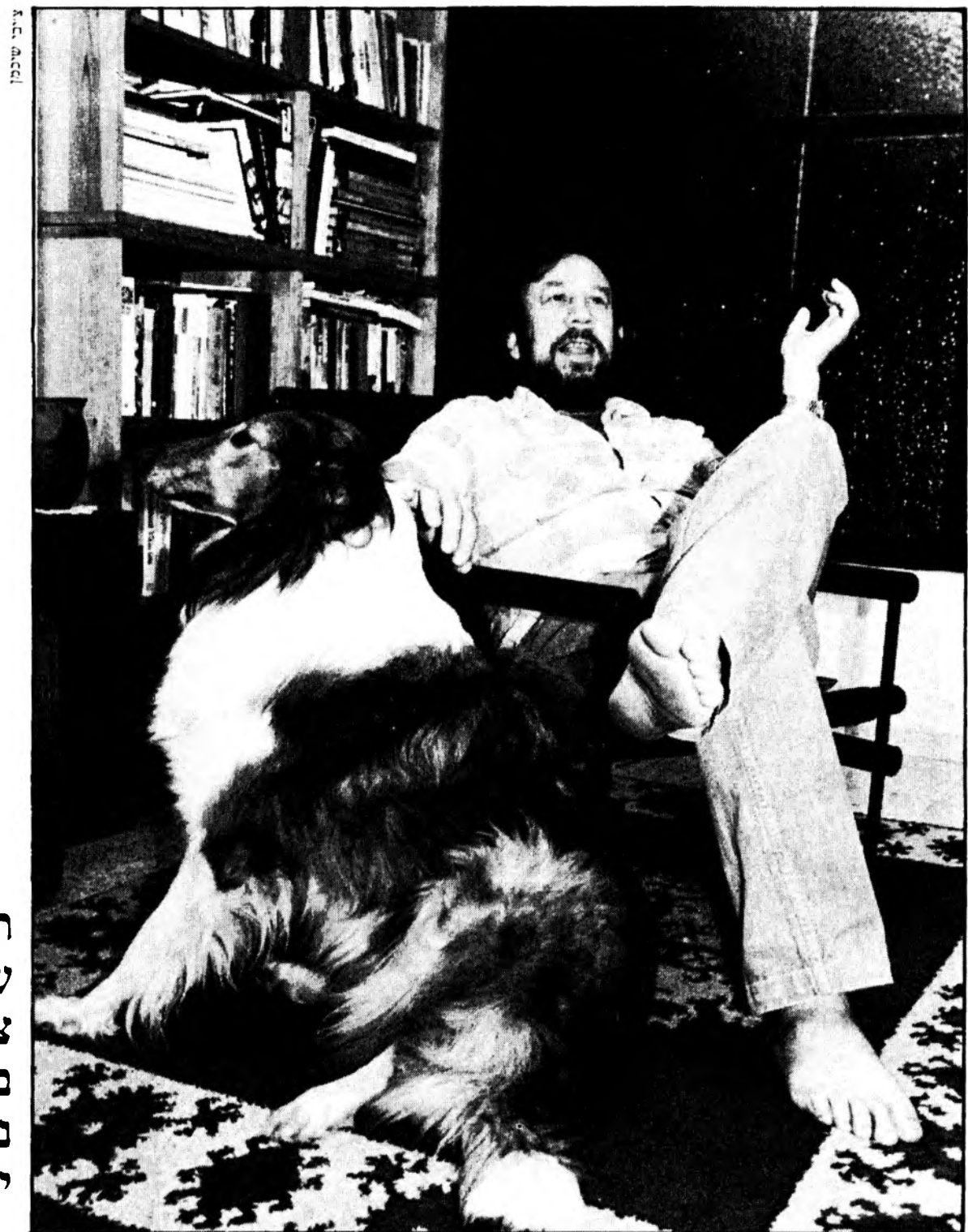
"כן, אבל יחד עם זה אני פחות קטגורי ממנו. מוכן לשים סימני-שאלה. בעיקרון, נראה לי, שכתוב בשמיים בצורה ברורה ביותר שמדינה פלסטינית תקום. אני תומך בהקמתה קודם כל מתוך דאגה לעצמנו, לא לעם הפלסטיני. מתרגמים את זה כאהדה לאש"ף. אש"ף מעניין אותי כקליפת השום. אני נגד מלחמת לבנון. יש גבול' ו'לא לאות' הם בעיני אקט מחאה צנוע."

– ישעיהו לייבוויץ הרחיק ודיבר בשבחה של מלחמת-אזרחים.

"זה מפחיד אותי, יותר מאשר אותו, אולי מפני שנכוננו לי עוד כמה שנים לחיות ולהתמודד עם המצוי-אות. יתכן והדברים נאמרו בהפרזה כדי להמחיש איפה אנחנו חיים. יש כאן אומה רדומה, שבעת-רצון מעצמה, מקצרת על דברים קטנים, אבל לא נותנת לקטר על דברים גדולים, חסרת-סובלנות לחלוטין, מבלבלת את המוח על שטויות."

– אתה מסכים עם לייבוויץ שמות חיילי צה"ל היה חסר כבוד?

"אני מסכים. זה אכזרי לומר, תחשוב לרגע אחד שלפני שנה בזמן הזה 477 חיילים, נדמה לי שכבר נוספו עוד כמה, היו חיים. תחשוב רק רגע אחד ש-500 (המשך בעמ' 47)

צ'חק בן-נר

תחשוב רק ש-500 בחורים צעירים עומדים במיסדר וכולם נפלו. על מה, יאללה, על מה?

יצחק בן-נר (המשך מעמ' 30)

בחורים צעירים עומדים במסדר וכולם נפלו. על מה? יאללה, על מה? אני לא מצליח להבין את הדבר הזה. אני חושב שהמלחמה זאת היא אסון שנאכל אותו עוד הרבה זמן מפני שלכאורה היא באה לפתור את הבעיות שלנו בצפון ובעצם ניסתה להשיג תנאים גיאופוליטיים עם איזו תפיסת-עולם מפחידה, הרואה את עצמנו כגמד ענק שמסוגל לכל דבר.

— איך זה שלך הדברים כל-כך ברורים ומעטים חושבים כמותך?
"אני חוזר ואומר, שהרבה אנשים כאן טיפשים ומטומטמים."

— המלחמה נועדה להגן על המולדת.
"קישקושים במיץ עגבניות. המולדת נועדה למענך ולא אתה למען המולדת. ואני מדבר בתור אחד שמת להיות פעם בכמה שנים בחו"ל, כדי לצאת מסיר הלחץ, אבל יכול להיות ולגדל ילדים רק כאן. אחרת אני מרגיש כמו צמח שהוציאו מהעציץ."
— אנשי גוש-אמונים, למשל, משוכנעים שמי שמטומטם וטיפש זה לא הם.

"העניין הוא שהאמת לא נחלקת לשחור ולבן, יש הרבה אפור. מדברים על השואה, על כך שישראל יכולה לסמוך רק על עצמה, שהעולם כולו נגדנו. יש צדק בדברים הללו. יש גם צדק בטענות של כהנא, אבל באיזשהו מקום זו תפיסת-עולם מטורפת, חד-סטרית, שאיני מוכן לנהל בתוכה את חיי. לא רוצה להיות בספרטה או בדרום-אפריקה. אני עדיין מאמין ש'גוש-אמונים' ואני שייכים לאותה משפחה, אבל קשה להידבר עם הקוטב הזה של המשפחה. ברור לי שהם אוהבי ארץ-ישראל ואולי מיישביה וחלוציה האמיתיים, אבל הצדק שלהם מושתת על ערכים אחרים."
— היית פעם בגדה?

"אתה יודע מה? לא. זה אולי מינוס. אבל אני כל-כך שונא את הדבר הזה. ברמת-הגולן הייתי, אבל כמה שקוראים יהודה ושומרון רק פעם אחת. בתאחותי ובעלה גרו בנתיב-הגדוד, ליד יריחו. נסענו לשם פעם, זה היה מקום מגעיל למדי. כל אחד לנפשו, לחכות עד שהמלפפונים יבשילו, לקטוף אותם, לעשות כסף

ולצאת. הם עזבו וחזרו לכפרי-היושע, ברוך השם."
— כשאני שומע את הדיעות הפוליטיות שלך עולה בי מחשבה, שלהאשמה כי קיימת מאפיה שמאלנית בגלל-צה"ל יש על מה לסמוך.

"בשום פנים ואופן לא. במאבק הגדול בגללי-צה"ל השתתפו חבריה שהם ילדים של 'המשפחה הלוחמת', שמואל נחוששתן ויוסי עבדי למשל. את הדעות שלי שמרתי לעצמי. עסקנו בדבר עצמו — נסיון למנוע כניסה של פוליטיקה לגללי-צה"ל. אל תחשוב שבתקופת המערך היה המצב טוב יותר. בר-לב כרמטכ"ל לא אישר לראיין פוליטיקאים בכלל. ליענקל'ה אגמון הותר לעשות 'שאלות אישיות' רק עם אמנים. לאלכסנדר פן, משורר שגסס עם גנגרנה ברגל, בקושי הרשו להתראיין; גם אחרי שאישרו עשו לו את המוות וחתכו כל דבר שנדף ממנו שמץ של נוסטלגיה פוליטית קומוניסטית."

— אתה מניאק קולנוע, רואה 15 סרטים בשבוע.
"לא, לא. שלושה עד חמישה בלבד."
— אמרו לי שאתה מסוגל לצאת מפגישה אפילו עם הנשיא לישיבה חשובה — ישיבה בקולנוע.
"זה אלכס (אנסקי) אמר לך, השוונץ. (לא הוא). אני משוגע לקולנוע מאז שאני מכיר את עצמי. תמיד זה היה בשבילי פולחן שלם. לא אספתי תמונות, אבל התענד יינתי בכל מה שמסכיב. אני עוד מקווה לעשות פעם סרט."

— מדברים עכשיו על פריחה של הקולנוע הישראלי, אבל נדמה ששופטים אותו על-פי קנה מידה שונה. יש קולנוע ויש קולנוע ישראלי. האם סרט ישראלי יכול להיות גם טוב, לא רק טוב יחסית?
"ברגע שהקולנוע הישראלי יפרוץ החוצה ויצגו אותו בחו"ל החלוקה זאת תיפסק. האמת היא שיש סרטים ישראליים שהם בהחלט מעבר לממוצע העולמי. אני יכול למנות לך בלי מאמץ עשרה-עשרים כאלה. לא סרטי-מופת אמנם, אבל סרטים מעניינים עם איזה שהוא ייחוד ותפיסת-עולם."
— צנזורה צריך?
"לא, מלבד הגבלת גיל על סרטי מין ואלמות."

— רק זה?
"לדעתי כן. אתה יודע מה, גם פגיעה בסוג מסויים של אוכלוסיה או הסתה או פגיעה-לא-מוצדקת במדינה

זרה."

— זאת אומרת צריך. העיסוק שלך ברדיו, כתיבה ספרו-תית, עיתונאות וקולנוע, ארבע מישרות, לא הופך אותך בהכרח לחלטוריסט?

"לומר ארבע מישרות זה מוגזם. הקולנוע בשבילי הוא התפרקות. אני עובד קשה מאוד ומשלם בדברים אחרים. זו גם אחת הסיבות שאני עובר ל'דבר'. נמאס לי ללכת לישון בשעה אחת כלילה ולקום בחמש בבוקר. ברור שזה קצת יותר מדי ואני מניח שבאיזשהו מקום זה התנקם או גרם לשטחיות רבה במה שהייתי רוצה, אבל נדמה לי שיש לי ביקורת עצמית שלא תיתן לי לגלוש לחלטורה."

— אין משהו מתסכל במדיום הרדיופוני? אתה זורק משפט לאוויר וזהו — לא תראה אותו יותר.

"יש כסף מסויים בידיעה שאתה יוצר זמני לגמרי. צריכה להיות מודעות לגבולות המדיום. אתה כותב ומתאמץ, משרד וחאלאס. כמו זבל. במיקרה אחד מתוך מאה הדברים נקלטים. לפעמים יש שכר, משהו פוגש אותך ברחוב ואומר, בוא הנה, היום קלעת. או — איזה מין טימטום, על מה אתה מדבר?!"

— מזהים אותך ברחוב?

"הרבה פעמים. לפעמים זה מטריד. זה גם די מחניף. זה טוב מאוד למוסכים וסופרמרקטים. 'אההה... תראו מי... יה אללה... מזהים אותי לפי הקול, מקשרים לתמונות בעיתון, הכובע והזקן. 'אתה אלכס אנסקי, נכון?' אני אומר נכון וזהו. כשחזרתי מארצות-הברית המוכס מיד זיהה אותי, 'בוא, בוא, טופול, תיכנס'."

— יש הנחות?

"אין הנחות. במוסכים זה יכול לעזור. בדרך-כלל דופקים אותך כמו את כולם, אבל עם סחתיין וחיוך."

— מתי בפעם האחרונה קנית כרטיס-קולנוע?

"לפני כמה זמן הלכתי לראות איזה סרט ישראלי מחורבן — 'אהבה אילמת'. הראיתי כרטיס-מבקר והקופאי אמר, 'מר בן-נר, המפיץ הודיע לנו שאין שום כרטיסי-הזמנה למבקרים'. אמרתי בבקשה, אני רוצה לשלם. המחיר היה 100 שקל, אני נותן לו 100 והוא מחזיר לי 30. למה? אני שואל, והוא עונה, מבסוט: 'לא אמרו לא לתת הנחות'."

— כל יום שיש אתה מעביר כמה שעות ב'כסית'. מה הסיפור?

"זה בשביל לשטוף את הראש אחרי שבוע שעבודה ולפני שהולכים הביתה למשפחה ולמוספי-השבת. צריך פעם לבדוק את המשמעות של היחסים שבין אדם יוצר לבית-קפה. זה דורש מחקר במישור הפילוסופי, פסיכולוגי, אולי אפילו קליני. ב'כסית' אני יושב מאז שהגעתי לעיר. בהתחלה כ'גרופי' עד שתיים-שלוש כלילה, בחברת אלתרמן, מסקין וחונה הקשישים. הצעירים היו נעמי פולני, הלל נאמן ופשנל. היום 'כסית' זה בשבילי לבוא ביום שישי. רק יום שישי יש שולחן, יש ידידים טובים — אורי ליפשיץ, שמוליק קראוס, טרטקובר, סמי, צ'פאי ויבי הידוע. עשרים שנה אני מסתופף שם ואפילו הונצחתי בציור הקיר של ליפשיץ. אחד היחידים שדומה לעצמו ולא בא בטענות. אנתנו יושבים שם, רואים אנשים, ועד שמתחילים לשתות אפשר לנהל שיחה קטנה."

— אתה שותה?

"בחיים לא השתכרתי. לעשן הפסקתי לפני ארבע שנים."

— אתה מדבר על 'טיים'?

"'טיים' 100."

— מעבר לזה?

"סמים לא לקחתי אף פעם. לא רוצה לאבד שליטה על עצמי."

— קיים עימות בין מה שכתבת לאנשים שמכירים אותך?

"יש בזה משהו. חברים מכירים אותי כאדם שיוודע לצחוק, לספר בדיחות גסות, לדבר שטויות מדי פעם ולהתווכח לפעמים, כמו אני-לא-יודע-מה. פתאום אני יוצא להם דרך הספר עם ניסוחים מדויקים ועשירים. יותר הגותיים. היו מיקרים שחברים שלי רואיני ונשאלו את מי הם אוהבים לקרוא. אמרו איציק בן-נר ותמיד היו צריכים להוסיף: כחבר אני יכול להגיד שקשה להאמין עליו שהוא כתב דברים כאלה. זו היתה אמורה להיות מחמאה אבל הרגשתי כמו טמבל. סתם בן-אדם שרק הכתיבה שווה משהו. אמא שלי ז"ל תמיד היתה שואלת: היה לך כל-כך רע בחיים שאתה כותב כאלה סיפורים? מאיפה כל הסבל הזה? את זה אני לא יכול להסביר. מתנת אלוהים או עונש."